

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA

z 5. novembra 2002 (*)

„?lánky 43 ES a 48 ES – Spoločnosť založená podľa práva členského štátu, na ktorého území má svoje štatutárne sídlo – Spoločnosť vykonávajúca svoju slobodu usadiť sa v inom členskom štáte – Spoločnosť, ktorej skutočné sídlo považuje právo prijímajúceho členského štátu za premiestnené na jeho územie – Neuznanie právnej spôsobilosti a procesnej spôsobilosti spoločnosti zo strany prijímajúceho členského štátu – Obmedzenie slobody usadiť sa – Odôvodnenie“

Vo veci C-208/00,

ktorej predmetom je návrh Bundesgerichtshof (Nemecko) predložený Súdnemu dvoru v súlade s ?lánkom 234 ES, ktorým navrhuje, vo vzťahu ku konaniu za?atému pred vnútroštátnym súdom medzi

Überseering BV

a

Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC),

aby Súdny dvor rozhodol o prejudiciálnej otázke týkajúcej sa výkladu ?lánkov 43 ES a 48 ES,

SÚDNY DVOR,

v zložení: predseda G. C. Rodríguez Iglesias, predsedovia komôr J.-P. Puissochet, M. Wathelet (spravodajca) a R. Schintgen, sudcovia C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann a V. Skouris, F. Macken a N. Colneric, S. von Bahr a J. N. Cunha Rodrigues,

generálny advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

tajomník: H. A. Rühl, hlavný referent,

so zrete?om na písomné pripomienky, ktoré predložili:

- Überseering BV, v zastúpení: W. H. Wagenführ, Rechtsanwalt,
- Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), v zastúpení: F. Kösters, Rechtsanwalt,
- nemecká vláda, v zastúpení: A. Dittrich a B. Muttelsee-Schön, splnomocnení zástupcovia,
- španielska vláda, v zastúpení: M. López-Monís Gallego, splnomocnená zástupkyňa,
- talianska vláda, v zastúpení: U. Leanza, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci F. Quadri, avvocato dello Stato,
- vláda Spojeného krá?ovstva, v zastúpení: R. Magrill, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci J. Stratford, barrister,

- Komisia Európskych spoločností, v zastúpení: M. Patakia a C. Schmidt, splnomocnené zástupkyne,
- Autorité de surveillance AELE, v zastúpení: P. Dyrberg, J. F. Jónsson a E. Wright, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na správu pre pojednávanie,

po vypočutí ústnych pripomienok, ktoré predniesli Überseering BV, v zastúpení: W. H. Wagenführ, Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), v zastúpení: F. Kösters, nemecká vláda, v zastúpení: A. Dittrich, španielska vláda, v zastúpení: N. Díaz Abad, splnomocnená zástupkyňa, holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster, splnomocnená zástupkyňa, vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: R. Magrill, za právnej pomoci J. Stratford, Komisia, v zastúpení: C. Schmidt, a Autorité de surveillance AELE, v zastúpení: P. Dyrberg, na pojednávaní 16. októbra 2001,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 4. decembra 2001,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Uznesením z 30. marca 2000, doručeným kancelárii Súdneho dvora 25. mája toho istého roku, predložil Bundesgerichtshof na základe odkazov 234 ES dve prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu odkazov 43 ES a 48 ES.

2 Tieto otázky boli položené v rámci sporu medzi Überseering BV (okrem len „Überseering“), spoločnosťou založenou podľa holandského práva, zapísanou dňa 22. augusta 1990 do obchodného registra v Amsterdame a v Haarleme, a Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (okrem len „NCC“), spoločnosťou so sídlom v Spolkovej republike Nemecko, týkajúceho sa odstránenia väd prác vykonaných v Nemecku, ktoré Überseering zverila NCC.

Vnútroštátne právo

3 Zivilprozessordnung (nemecký občiansky súdny poriadok) stanovuje, že návrh na začatie konania podaný účasníkom, ktorý nemá procesnú spôsobilosť, musí byť zamietnutý ako neprípustný. V súlade s jeho odkazom 50 ods. 1 má procesnú spôsobilosť každá osoba vrátane spoločností, ktorá má právnu spôsobilosť, definovanú ako spôsobilosť mať práva a povinnosti.

4 Podľa ustálenej judikatúry Bundesgerichtshof, uznávanej prevažnou časťou nemeckej právnej vedy, sa právna spôsobilosť spoločnosti posudzuje v súlade s právom uplatniteľným na mieste, kde sa nachádza jej „skutočné“ sídlo („Sitztheorie“ alebo „teória sídla“), v protiklade s „Gründungstheorie“ alebo „teóriou založenia“, podľa ktorej sa právna spôsobilosť určuje podľa práva štátu, v ktorom bola spoločnosť založená. Toto pravidlo sa uplatňuje aj vtedy, ak bola spoločnosť platne založená v inom štáte a následne bolo jej „skutočné“ sídlo premiestnené do Nemecka.

5 Ak sa právna spôsobilosť takejto spoločnosti posudzuje podľa nemeckého práva, táto spoločnosť nemôže mať ani práva a povinnosti, ani byť účasníkom súdneho konania, okrem prípadu, ak by bola v Nemecku opätovne založená takým spôsobom, na základe ktorého by nadobudla právnu spôsobilosť podľa nemeckého práva.

Spor vo veci samej

6 V októbri 1990 Überseering nadobudla pozemok nachádzajúci sa v Düsseldorfe (Nemecko), ktorý využívala v rámci svojej podnikateľskej činnosti. Zmluvou o dielo z 27. novembra 1992 Überseering zverila NCC rekonštrukciu garáže a motela vybudovaných na tomto pozemku. Plnenia boli vykonané, ale Überseering namietla existenciu vád maliarskych prác.

7 V decembri 1994 nadobudli dvaja nemeckí štátni príslušníci s bydliskom v Düsseldorfe všetky obchodné podiely spoločnosti Überseering.

8 Po tom, čo Überseering márne požadovala od NCC odstránenie zistených vád týkajúcich sa vykonaných prác, Überseering na základe zmluvy o dielo uzavretej s NCC podala v roku 1996 na Landgericht Düsseldorf žalobu proti NCC, aby bola NCC uložená povinnosť zaplatiť sumu 1 163 657,77 DEM, zvýšenú o úroky, zodpovedajúcu nákladom na odstránenie údajných vád a škôd, ktoré nimi boli spôsobené.

9 Landgericht túto žalobu zamietol. Oberlandesgericht Düsseldorf potvrdil toto rozhodnutie o zamietnutí. Podľa vyjadrenia tohto súdu Überseering premiestnila svoje „skutočné“ sídlo do Düsseldorfu v nadväznosti na to, že jej obchodné podiely nadobudli dvaja nemeckí štátni príslušníci. Oberlandesgericht usúdil, že Überseering ako spoločnosť podľa holandského práva v Nemecku nemala právnu spôsobilosť, a preto tam ani nemôže byť ústníkom súdneho konania.

10 Preto Oberlandesgericht rozhodol, že žaloba Überseering je neprípustná.

11 Überseering podala proti rozsudku Oberlandesgericht dovolanie na Bundesgerichtshof.

12 Z pripomienok, ktoré predložila Überseering, ďalej vyplýva, že súbežne s konaním, ktoré práve prebiehalo pred Bundesgerichtshof, sa Überseering na základe iných bližšie neupresnených noriem nemeckého práva stala ústníkom konania pred jedným nemeckým súdom ako žalovaná. Následne ju Landgericht Düsseldorf zaviazal na zaplatenie odmeny architektov, pravdepodobne na základe jej zápisu v katastri nehnuteľností v Düsseldorfe z 11. septembra 1991 ako vlastníka pozemku, na ktorom sú postavené garáž a motel, ktoré boli renovované spoločnosťou NCC.

Prejudiciálne otázky

13 Hoci Bundesgerichtshof konštatuje, že judikatúru uvedenú v bodoch 4 a 5 tohto rozsudku podľa nemeckej právnej vedy z rôznych hľadísk odmieta, on sám za súčasného stavu práva Spoločenstva a práva obchodných spoločností v Európskej únii z rôznych dôvodov upredností uje pokračovať v jej uplatňovaní.

14 V prvom rade je vhodné vylúčiť akékoľvek riešenie, ktoré spočíva v posúdení právneho postavenia spoločnosti podľa rôznych právnych poriadkov v dôsledku zohľadnenia rôznych hraničných ukazovateľov. Podľa Bundesgerichtshof by takéto riešenie vyústilo do právnej neistoty, pretože oblasti právnej úpravy, na ktoré by sa mali vzťahovať rôzne právne poriadky, by nemohli byť navzájom jednoznačne odlišiteľné.

15 Ďalej hraničný ukazovateľ, ktorým by bolo miesto založenia, by zvýhodnil zakladateľov spoločnosti, ktorí by si mohli zároveň so zvolením tohto miesta zvoliť aj právny poriadok, ktorý by im najlepšie vyhovoval. V tomto by spočíval podstatný nedostatok teórie založenia, opomínajúcej skutočnosti, že založenie a činnosť spoločnosti majú zároveň vplyv aj na záujmy tretích osôb a na záujmy štátu, v ktorom sa nachádza skutočné sídlo tejto spoločnosti, pokiaľ sa skutočné sídlo nachádza v inom štáte ako v tom, v ktorom bola spoločnosť založená.

16 Napokon, práve skutočné sídlo ako hraničný ukazovateľ by umožnilo zabrániť tomu, aby sa založením spoločnosti v zahraničí obchádzalo právo obchodných spoločností platné v štáte skutočného sídla, ktoré má za cieľ chrániť určité prvotné záujmy. V danom prípade má nemecké právo chrániť najmä záujmy veriteľov spoločnosti: právna úprava „Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH)“ (spoločnosť s ručením obmedzeným podľa nemeckého práva) zabezpečuje túto ochranu podrobnými pravidlami, ktoré sa týkajú vytvorenia a zachovania základného imania. Rovnako by mali byť chránené aj ovládané osoby a minoritní spoločníci v prípade prepojených podnikov. V Nemecku je táto ochrana zabezpečená najmä normami koncernového práva, alebo v prípade dohôd, na základe ktorých sa ovládanie uskutočňuje, a dohôd o postúpení ziskov, pravidlami o odškodnení a finančnom vyrovnaní spoločníkov znevýhodnených týmito zmluvami. Nakoniec normy o spolurozhodovaní zabezpečujú ochranu pracovníkov zamestnaných spoločnosťou. Bundesgerichtshof zdôrazňuje, že obdobné ustanovenia neexistujú vo všetkých členských štátoch.

17 Bundesgerichtshof si však kladie otázku, či v prípade premiestnenia skutočného sídla do iného štátu nie je sloboda usadiť sa, zaručená článkami 43 a 48 ES, prekážkou toho, aby sa na právne postavenie spoločnosti vzhľadom právny poriadok toho členského štátu, v ktorom sa nachádza jej skutočné sídlo. Odpoveď na túto otázku nemôže byť, podľa tohto súdu, jednoznačne vyvodená z judikatúry Súdneho dvora.

18 Z tohto hľadiska je významné, že Súdny dvor vo svojom rozsudku z 27. septembra 1988, *Daily Mail and General Trust* (81/87, Zb. s. 5483) po tom, čo poukázal na to, že spoločnosti môžu uplatniť svoje právo usadiť sa založením obchodného zastúpenia, organizačnej zložky alebo dcérskej spoločnosti alebo prevodom celého svojho imania na novozaloženú spoločnosť v inom členskom štáte, skonštatoval, že spoločnosti na rozdiel od fyzických osôb nemajú nijakú existenciu mimo právneho poriadku, ktorý upravuje ich založenie a činnosť. Z toho istého rozsudku vyplýva, že Zmluva ES pripustila rozdiely medzi jednotlivými vnútroštátnymi kolíznymi normami a ponechala riešenie problémov, ktoré sú s tým spojené, na neskoršie legislatívne práce.

19 V rozsudku z 9. marca 1999, *Centros* (C-212/97, Zb. s. I-1459), Súdny dvor kritizoval, že dánsky orgán odmietol zapísať do obchodného registra organizačnú zložku spoločnosti, ktorá bola platne založená v Spojenom kráľovstve. Bundesgerichtshof však zdôrazňuje, že táto spoločnosť nepremiestnila svoje sídlo, pretože už od jej založenia mala štatutárne sídlo v Spojenom kráľovstve a skutočné sídlo v Dánsku.

20 Bundesgerichtshof si vzhľadom na uvedený rozsudok *Centros* kladie otázku, či je v rozpore s ustanoveniami Zmluvy týkajúcimi sa slobody usadiť sa, ak sa v situácii, aká nastala pri spore vo veci samej, uplatnia kolízne normy platné v členskom štáte, kde sa nachádza skutočné sídlo spoločnosti platne založenej v inom členskom štáte, ak majú tieto normy za následok neuznanie právnej spôsobilosti tejto spoločnosti a tým aj jej procesnej spôsobilosti v uvedenom členskom štáte, ktorá je tam potrebná na domáhanie sa práv vyplývajúcich zo zmluvy.

21 Za týchto okolností Bundesgerichtshof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Musia byť články 43 ES a 48 ES vykladané tak, že je v rozpore so slobodou spoločností usadiť sa, ak sa právna spôsobilosť a procesná spôsobilosť spoločnosti platne založenej na základe právneho poriadku členského štátu posudzuje podľa práva iného štátu, do ktorého táto spoločnosť premiestnila svoje skutočné sídlo, ak z tohto práva vyplýva, že daná spoločnosť sa nemôže na súde uvedeného členského štátu domáhať práv vyplývajúcich zo zmluvy?

2. V prípade kladnej odpovede:

Prikazuje sloboda spoločností usadiť sa (články 43 ES a 48 ES) posudzovať právnu a procesnú spôsobilosť spoločnosti podľa práva štátu, v ktorom bola založená?“

O prvej prejudiciálnej otázke

22 Prvou prejudiciálnou otázkou sa súd, ktorý ju položil, v podstate pýta, či je v rozpore s článkami 43 ES a 48 ES, ak spoločnosti založenej podľa práva členského štátu, na území ktorého má svoje štatutárne sídlo a na ktorú sa vzťahujú ustanovenia práva iného členského štátu, ktoré považujú jej skutočné sídlo za premiestnené do tohto členského štátu, tento iný členský štát poprie právnu spôsobilosť a tým aj procesnú spôsobilosť pred vnútroštátnymi súdmi, ktorá je potrebná na to, aby sa mohla domáhať svojich práv vyplývajúcich zo zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou usadenou v tomto štáte.

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

23 Podľa NCC a rovnako aj nemeckej, španielskej a talianskej vlády nie je v rozpore s ustanoveniami Zmluvy týkajúcimi sa slobody usadiť sa, ak je právna spôsobilosť a procesná spôsobilosť spoločnosti platne založenej na základe práva niektorého členského štátu posudzovaná podľa právnych noriem iného členského štátu, do ktorého v zmysle jeho právneho poriadku táto spoločnosť premiestnila svoje skutočné sídlo, a ak sa prípadne takáto spoločnosť nemôže domáhať na súde tohto iného členského štátu svojich práv vyplývajúcich zo zmluvy uzavretej so spoločnosťou usadenou v tomto štáte.

24 Svoje tvrdenia zakladajú sčasti na ustanoveniach článku 293 ES tretej zarážke, ktorý stanovuje:

„v prípade potreby pristúpia členské štáty k vzájomným rokovaniam s cieľom zaručiť svojim štátnym príslušníkom:

...

– vzájomné uznanie spoločností v zmysle článku 48 ods. 2, zachovanie právnej subjektivity v prípade premiestnenia sídla z jednej krajiny do druhej ...“

25 Podľa NCC sa článok 293 ES zakladá na uznávaní skutočnosti zo strany všetkých členských štátov, že spoločnosť založená v jednom členskom štáte si v prípade premiestnenia svojho sídla do iného členského štátu nezachováva automaticky právnu subjektivitu, ale že je v tejto súvislosti naopak potrebný osobitný dohovor, ktorý doteraz prijatý nebol. NCC z toho vyvodzuje, že strata právnej subjektivity spoločnosti v prípade premiestnenia jej skutočného sídla do iného členského štátu je zlučiteľná s ustanoveniami práva Spoločenstva o slobode usadiť sa. Ak členský štát odmietne uznať zahraničnú právnu subjektivitu spoločnosti založenej v inom členskom štáte, ktorá premiestnila svoje skutočné sídlo na jeho územie, toto odmietnutie nebude obmedzením slobody usadiť sa, pokiaľ má takáto spoločnosť možnosť opätovného založenia podľa práva tohto štátu. Jedinými právami, ktoré sú chránené slobodou usadiť sa, sú právo na opätovné založenie v tomto štáte a tiež na zriadenie organizačných zložiek.

26 Podľa nemeckej vlády autori Zmluvy formulovali články 43 ES a 48 ES pri plnom uvedomení si významných rozdielov, existujúcich medzi právom obchodných spoločností jednotlivých členských štátov, a s cieľom zachovať vnútroštátnu príslušnosť a rozhodujúce postavenie vnútroštátneho práva dotedy, kým sa nepristúpi k priblíženiu právnych poriadkov. Hoci existujú poľetné smernice zabezpečujúce harmonizáciu oblasti práva obchodných

spoložností, prijaté na základe článku 44 ES, v súčasnosti neexistuje žiadna smernica tohto typu, ktorá by sa týkala premiestnenia sídla, a v tejto oblasti nebol prijatý ani žiadny viacstranný dohovor podľa článku 293 ES. Preto za súčasného stavu práva Spoločenstva je uplatňovanie teórie reálneho alebo skutočného sídla v Nemecku a dôsledky tejto teórie v súvislosti s uznávaním právnej a procesnej spôsobilosti spoločností zlučiteľné s právom Spoločenstva.

27 Rovnako aj podľa talianskej vlády skutočnosť, že článok 293 ES predpokladá uzavretie dohôd medzi členskými štátmi, aby sa zaručilo, že spoločnosť si v prípade premiestnenia sídla z jedného štátu do druhého zachová svoju právnu subjektivitu, preukazuje, že otázka zachovania právnej subjektivity po premiestnení sídla spoločnosti nie je ustanoveniami práva Spoločenstva o slobode usadiť sa vyriešená.

28 Španielska vláda zase zdôrazňuje, že Dohovor o vzájomnom uznávaní spoločností a právnických osôb podpísaný 29. februára 1968 v Bruseli nikdy nenadobudol platnosť. Preto pokiaľ neexistuje dohovor, ktorý by bol uzavretý na základe článku 293 ES, neexistuje ani nijaká harmonizácia na úrovni práva Spoločenstva, ktorá by umožnila rozhodnúť o otázke zachovania právnej subjektivity spoločnosti v prípade premiestnenia sídla. V tejto súvislosti sa ani neuvádza ani v článkoch 43 ES a 48 ES.

29 NCC a nemecká, španielska a talianska vláda na druhej strane tvrdia, že pripomienky sa opierajú o už uvedený rozsudok *Daily Mail and General Trust*, najmä o jeho body 23 a 24, ktoré znejú takto:

„... Zmluva považuje rozdiely vnútroštátnych právnych poriadkov týkajúce sa hraničného ukazovateľa požadovaného pre ich spoločnosti, ako aj možnosti a prípadne spôsobov premiestnenia štatutárneho alebo skutočného sídla spoločnosti založenej podľa vnútroštátneho práva z jedného členského štátu do druhého, za problémy, ktoré nie sú vyriešené ustanoveniami práva usadiť sa, ale ktoré sa musia vyriešiť na základe legislatívnych prác alebo prác na vzájomnom dohovore, ktoré však zatiaľ nedospeli do cieľa.

Za týchto podmienok nie je možné vykladať články 52 [Zmluvy EHS (zmeneného na článok 43 ES)] a 58 Zmluvy [EHS zmeneného na článok 48 ES)] tak, že spoločnostiam založeným podľa vnútroštátneho práva priznávajú právo premiestniť sídlo svojho riadiaceho orgánu a svoje ústredie do iného členského štátu, pričom si zachovávajú status spoločnosti členského štátu, podľa práva, na základe ktorého boli založené.“

30 Nemecká vláda usudzuje, že hoci sa uvedený rozsudok *Daily Mail and General Trust* týkal vzťahov medzi obchodnou spoločnosťou a členským štátom, podľa práva ktorého bola založená, v prípade premiestnenia skutočného sídla tejto spoločnosti do iného členského štátu, možno úvahu Súdneho dvora v tomto rozsudku analogicky uplatniť na otázku vzťahov medzi spoločnosťou platne založenou v jednom členskom štáte a iným členským štátom (prijímajúcim štátom, na rozdiel od štátu, v ktorom bola založená), do ktorého spoločnosť premiestnila svoje skutočné sídlo. Na tomto základe zdôrazňuje, že pokiaľ spoločnosť platne založená v prvom členskom štáte uplatní svoje právo usadiť sa v inom členskom štáte na základe prevodu všetkých jej obchodných podielov na štátnych príslušníkov tohto štátu, pričom títo v ňom majú bydlisko, otázka, či právo uplatniteľné na základe kolíznych noriem umožní v prijímajúcom členskom štáte ďalšiu existenciu takejto spoločnosti, nepatrí do pôsobnosti ustanovení týkajúcich sa slobody usadiť sa.

31 Aj talianska vláda usudzuje, že z už uvedeného rozsudku *Daily Mail and General Trust* vyplýva, že kritériá na určenie identity spoločností nie sú zahrnuté vo výkone práva usadiť sa, upraveného článkami 43 ES a 48 ES, ale patria do pôsobnosti jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkov. Preto sa nemožno odvolávať na normy upravujúce slobodu usadiť sa za

účelom harmonizácie hraničných ukazovateľov, ktorých úprava za súčasného stavu práva Spoločenstva patrí výlučne do pôsobnosti právnych poriadkov členských štátov. V prípade, keď môžu spoločnosti preukázať hraničné ukazovatele, na základe ktorých by mohli byť podriadené viacerým právnym poriadkom, je dôležité, aby každý vnútroštátny právny poriadok určil, za akých podmienok sa majú na spoločnosti vzťahovať jeho normy.

32 Podľa španielskej vlády s článkom 48 ES nie je nezlučiteľná požiadavka, aby spoločnosť založená podľa práva jedného členského štátu mala v tomto štáte skutočné sídlo, ak sa má v inom členskom štáte považovať za spoločnosť, ktorá môže prípadne uplatniť slobodu usadiť sa.

33 Španielska vláda v tejto súvislosti pripomína, že článok 48 ES prvý odsek, vyjadruje dve podmienky na to, aby spoločnosti uvedené v druhom odseku toho istého článku mohli požívať právo usadiť sa za rovnakých podmienok ako príslušníci iných členských štátov: na jednej strane, byť založené podľa právneho poriadku niektorého členského štátu; na druhej strane, mať svoje sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v rámci Spoločenstva. Zdôrazňuje, že druhá podmienka bola zmenená Všeobecným programom pre zrušenie obmedzení slobody usadiť sa, prijatým v Bruseli 18. decembra 1961 (Ú. v. ES 2, 1962, s. 36, ďalej „všeobecný program“).

34 Všeobecný program vo svojom oddieli I nazvanom „Oprávnené osoby stanovuje“:

„Zrušenie obmedzení slobody usadiť sa ... sa týka:

...

– spoločností založených podľa právneho poriadku členského štátu ..., ktoré majú sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v Spoločenstve alebo v zámorskej krajine či na zámorskom území,

aby sa mohli skutočne usadiť s cieľom vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť na území členského štátu;

...

– vyššie uvedených spoločností; ak však majú tieto spoločnosti v Spoločenstve alebo v zámorskej krajine či zámorskom území len svoje štatutárne sídlo, musí byť ich činnosť skutočne a trvalo spojená s hospodárstvom členského štátu alebo zámorskej krajiny či zámorského územia, pričom toto spojenie nemôže závisieť od štátnej príslušnosti ...,

aby mohli zakladať obchodné zastúpenia, organizačné zložky alebo dcérske spoločnosti na území členského štátu.“ [neoficiálny preklad]

35 Španielska vláda usudzuje, že hoci všeobecný program predvída uplatnenie kritéria „skutočného a trvalého spojenia“ len pre účely výkonu práva založiť vedľajšie miesto podnikateľskej činnosti, takéto kritérium by sa malo takisto uplatniť aj vtedy, ak ide o hlavné miesto podnikateľskej činnosti, a to preto, aby boli podmienky nadviazania na právny poriadok, ktoré sa vzťahujú na výkon práva usadiť sa, jednotné.

36 Podľa Überseering, holandskej vlády a vlády Spojeného kráľovstva, ako aj Komisie a Dozorného orgánu EZVO je v rozpore s článkom 43 v spojení s článkom 48 ES, ak v prípade, že sa skutočné sídlo spoločnosti platne založenej podľa práva prvého členského štátu považuje podľa práva druhého členského štátu za premiestnené do tohto druhého štátu, kolízne normy uplatniteľné v tomto druhom štáte stanovujú, že sa právna spôsobilosť a procesná spôsobilosť tejto spoločnosti posudzujú podľa práva tohto štátu. Tento prípad nastane, ak sa na základe

práva druhého členského štátu odoprie uvedenej spoločnosti akákoľvek možnosť uplatniť na súde práva, ktoré jej vyplývajú zo zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou usadenou v tomto štáte. Ich argumenty sú v tejto súvislosti takéto:

37 V prvom rade Komisia zdôrazuje, že v zmysle článku 293 ES je záväzok rokovaní s cieľom odstrániť rozdiely medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi v oblasti uznávania zahraničných spoločností týmto článkom predvídané len „v prípade potreby“. Komisia usudzuje, že ak by bola v roku 1968 existovala príslušná judikatúra, uchýlenie sa k článku 293 ES by nebolo bývalo potrebné. To vysvetľuje rozhodujúci význam, ktorý sa dnes pripisuje príslušnej judikatúre Súdneho dvora pri určení obsahu a rozsahu slobody spoločností usadených členskými štátmi 43 ES a 48 ES.

38 V druhom rade Überseering, vláda Spojeného kráľovstva, Komisia a Dozorný orgán EZVO prichádzajú k záveru, že pre túto vec je už uvedený rozsudok Daily Mail and General Trust irelevantný.

39 Zdôrazujú, že ako to vyplýva z rozhodujúcich skutočností v tomto rozsudku, išlo tam o skúmanie, aké právne dôsledky mal presun skutočného sídla spoločnosti do iného členského štátu v členskom štáte, v ktorom bola táto spoločnosť založená. Preto tento rozsudok nemôže slúžiť ako základ pre skúmanie, aké právne dôsledky bude mať takýto presun v prijímajúcom členskom štáte.

40 Už uvedený rozsudok Daily Mail and General Trust sa uplatní len na právny vzťah medzi členským štátom, v ktorom bola spoločnosť založená, a touto spoločnosťou, ktorá si želá opustiť tento štát, pričom si však chce zachovať právnu subjektivitu, ktorá jej bola priznaná právom tohto štátu. Keďže spoločnosti sú výtvormi vnútroštátneho práva, mali by pokračovať v dodržiavaní požiadaviek, ustanovených právnymi predpismi štátu, v ktorom boli založené. Už uvedený rozsudok Daily Mail and General Trust tak zveruje štátu, podľa právnych predpisov ktorého bola spoločnosť založená, právo určiť pravidlá založenia a právnej existencie spoločností, v súlade s normami svojho medzinárodného práva súkromného. Napriek tomu však nevyriešil otázku, či spoločnosť založená na základe práva niektorého členského štátu musí byť uznaná iným členským štátom.

41 Po tretie podľa Überseering, vlády Spojeného kráľovstva, Komisie a Dozorného orgánu EZVO, by sa odpoveď na otázku položenú v tejto veci nemala odvolávať na uvedený rozsudok Daily Mail and General Trust, ale na už spomenutý rozsudok Centros, keďže spor vo veci samej v rozsudku Centros, ako i spor v tejto veci, sa týkal zaobchádzania so spoločnosťou v prijímajúcom štáte, pričom táto spoločnosť bola založená podľa práva iného členského štátu a uplatňovala svoje právo usadiť sa.

42 Pripomínajú, že v spomenutom rozsudku Centros, týkajúcom sa usadenia spoločnosti Centros Ltd, platne založenej v Spojenom kráľovstve, na území ktorého mala svoje štatutárne sídlo bez toho, aby tam vykonávala podnikateľskú činnosť, v prijímajúcom členskom štáte - Dánsku, a to vytvorením vedľajšieho miesta podnikateľskej činnosti. Centros Ltd si chcela v Dánsku vytvoriť organizačnú zložku, aby mohla v tomto štáte vykonávať podstatnú časť svojej podnikateľskej činnosti. Dánske orgány nespochybovali samotnú existenciu tejto spoločnosti podľa anglického práva, no popreli jej právo uplatniť v Dánsku jej slobodu usadiť sa vytvorením organizačnej zložky, pretože bolo isté, že cieľom tejto formy vedľajšieho miesta podnikateľskej činnosti bolo vyhnúť sa uplatneniu dánskych noriem upravujúcich založenie spoločností, najmä noriem týkajúcich sa splatenia minimálneho základného imania.

43 V uvedenom rozsudku Centros Súdny dvor rozhodol, že členský štát (prijímajúci štát) musí povoliť spoločnosti, platne založenej v inom členskom štáte, v ktorom má svoje štatutárne sídlo,

zaregistrovať na jeho území inú formu jej podnikateľskej činnosti (v danom prípade organizačnú zložku), prostredníctvom ktorej môže rozvinúť všetku svoju činnosť. Z tohto hľadiska prijímajúci členský štát nemôže voči spoločnosti platne založenej v inom členskom štáte namietať uplatňovanie svojho vlastného hmotného práva obchodných spoločností, najmä normy týkajúce sa základného imania. Komisia usudzuje, že to isté musí platiť, ak sa prijímajúci členský štát odvoláva na svoje medzinárodné právo súkromné upravujúce obchodné spoločnosti.

44 Podľa holandskej vlády nie sú ustanovenia Zmluvy o slobode usadiť sa v rozpore s uplatnením teórie skutočného sídla ako takej. Avšak dôsledky, ktoré nemecké právo spája s tým, čo ono považuje za premiestnenie sídla spoločnosti, ktorá má navyše právnu subjektivitu vyplývajúcu z jej založenia v inom členskom štáte, do Nemecka, zakladajú obmedzenie slobody usadiť sa, ak znamenajú neuznanie právnej subjektivity danej spoločnosti.

45 Holandská vláda podotýka, že v Zmluve sú tri už uvedené hraničné ukazovatele – štatutárne sídlo, skutočné sídlo (ústredie) a hlavné miesto podnikateľskej činnosti – postavené na rovnakú úroveň. Nikde v Zmluve nie je uvedené, že na to, aby sa mohlo dovoľávať slobody usadiť sa, musia byť štatutárne sídlo a ústredie v jednom a tom istom členskom štáte. Holandská vláda preto usudzuje, že právo usadiť sa patrí tiež spoločnosti, ktorej skutočné sídlo sa už nenachádza v štáte, v ktorom bola založená. Bolo by preto v rozpore s ustanoveniami Zmluvy týkajúcimi sa slobody usadiť sa, ak by členský štát odmietol uznať právnu spôsobilosť spoločnosti platne založenej v inom členskom štáte, ktorá na jeho území vykonáva svoju slobodu usadiť sa prostredníctvom vedľajšieho miesta podnikateľskej činnosti.

46 Vláda Spojeného kráľovstva zas tvrdí, že príslušné normy nemeckého práva týkajúce sa vecí samej sú v rozpore s článkami 43 ES a 48 ES, keďže ich dôsledkom je zabránenie spoločnosti ako Überseering vykonávať svoje aktivity v Nemecku prostredníctvom obchodného zastúpenia alebo organizačnej zložky, ak je toto obchodné zastúpenie alebo organizačná zložka z pohľadu nemeckého práva posudzovaná ako skutočné sídlo spoločnosti, pretože v dôsledku týchto noriem spoločnosť stráca svoju právnu spôsobilosť, bez ktorej nemôže vykonávať činnosť.

47 Dozorný orgán EZVO dodáva, že sloboda usadiť sa zahŕňa nielen právo usadiť sa prostredníctvom vedľajšieho miesta podnikateľskej činnosti v inom členskom štáte, ale tiež aj právo spoločnosti, ktorá premiestni svoje skutočné sídlo do iného členského štátu, zachovať svoje hlavné miesto podnikateľskej činnosti v členskom štáte, v ktorom bola založená. Dôsledkom noriem nemeckého práva, ktoré sa uplatňujú v spore vo veci samej, je premena slobody usadiť sa na povinnosť usadiť sa, aby tým bola zachovaná právna spôsobilosť tejto spoločnosti a následne jej procesná spôsobilosť. Tieto normy tak zakladajú obmedzenie slobody usadiť sa stanovenej v Zmluve. Tento záver neznamena, že by členské štáty nemohli stanoviť hraničné ukazovatele medzi obchodnou spoločnosťou a ich územím, ale to, že musia vykonávať svoju právomoc v súlade so Zmluvou.

48 Naopak, holandská vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Dozorný orgán EZVO kladú dôraz na okolnosť, že Überseering nemienila premiestniť svoje skutočné sídlo do Nemecka v zmysle nemeckého práva. Überseering zdôrazňuje, že nemienila v Holandsku zrušiť, aby sa opätovne založila v Nemecku a že chce naďalej existovať ako spoločnosť s ručením obmedzeným podľa holandského práva (BV). Je navyše paradoxné, že nemecké právo ju za takú považuje, pokiaľ má byť postavená pred súd, aby bola zaviazaná na zaplatenie poplatkov architektov.

49 Holandská vláda sa pri pojednávaní opierala o skutočnosť, že v takej situácii, o akú ide vo veci samej, ide v zmysle holandského práva o založenie organizačnej zložky, čiže vedľajšieho miesta podnikateľskej činnosti. Bolo by podľa nej nesprávne skúmať túto vec tak, že by sa

vychádzalo z predpokladu, že len na základe prevodu obchodných podielov v prospech nemeckých štátnych príslušníkov s bydliskom v Nemecku došlo k premiestneniu skutočného sídla Überseering do Nemecka. Takýto pohľad je typický pre nemecké súkromné právo. Žiadna okolnosť nesvedčí o zámere Überseering premiestniť svoje skutočné sídlo do Nemecka. Alej, úvaha, že išlo o hlavné miesto podnikateľskej činnosti, mieri k popretiu významu už uvedeného rozsudku Centros, v ktorom išlo o vedľajšie miesto podnikateľskej činnosti ako dôsledok vytvorenia organizačnej zložky, a je pokusom priblížiť túto vec k už uvedenému prípadu Daily Mail and General Trust.

50 Vláda Spojeného kráľovstva poukazuje na to, že Überseering bola platne založená v Holandsku, stále bola zapísaná v obchodnom registri v Amsterdame a Haarleme ako spoločnosť podľa holandského práva a nepokúšala sa premiestniť svoje skutočné sídlo do Nemecka. Len jednoducho od roku 1994, po prevode majetku, vykonávala väčšinu svojich činností a viedla určité stretnutia v Nemecku. Preto by sa na ňu v praxi malo hľadieť tak, ako keby v Nemecku konala prostredníctvom svojho obchodného zastúpenia alebo organizačnej zložky. Táto situácia by bola podstatne odlišná od tej, aká bola v už spomenutom prípade Daily Mail and General Trust, ktorý sa týkal úmyselného pokusu premiestniť zo Spojeného kráľovstva do iného členského štátu sídlo a kontrolu spoločnosti podľa anglického práva, pričom by si na ňu alej zachovala postavenie spoločnosti platne založenej v Spojenom kráľovstve, no bez toho, aby sa podriadila daným požiadavkám, ktoré sú v Spojenom kráľovstve spojené s premiestnením riadenia a kontroly obchodnej spoločnosti mimo jeho územia.

51 Podľa Dozorného orgánu EZVO odmietnutie uznania procesnej spôsobilosti Überseering v Nemecku z dôvodu ošídne neželaného premiestnenia jej skutočného sídla do tohto štátu odhaľuje neistotu, ktorú môže spôsobiť uplatňovanie medzinárodných práv súkromných rôznych členských štátov na úrovni cezhraničných transakcií. Keže posúdenie skutočného sídla spoločnosti sa vo veľkej miere zakladá na faktoch, vždy je možné, že rôzne vnútroštátne právne systémy a v rámci nich rôzni sudcovia nebudú mať rovnaké kritériá pre posúdenie skutočného sídla. Navyše bude čím alej väčšie určité skutočné sídlo v rámci medzinárodnej a informatizovanej ekonomiky, kde potreba fyzickej prítomnosti osôb prijímajúcich rozhodnutia a viac klesá.

Posúdenie Súdnym dvorom

O uplatniteľnosti ustanovení Zmluvy o slobode usadiť sa

52 Na úvod a v protiklade s tým, čo uviedol NCC ako i nemecká, španielska a talianska vláda, je namieste upresniť, že ak sa skutočné sídlo spoločnosti platne založenej v prvom členskom štáte, v ktorom má svoje štatutárne sídlo, považuje podľa práva druhého členského štátu za premiestnené do tohto štátu v nadväznosti na prevod všetkých jej obchodných podielov na štátnych príslušníkov tohto štátu, pričom títo v ňom majú bydlisko, tak sa normy, ktoré tento druhý štát aplikuje na danú spoločnosť, nevymykajú z oblasti pôsobnosti ustanovení práva Spoločenstva o slobode usadiť sa.

53 Z tohto hľadiska je v prvom rade vhodné zamietnuť tvrdenia založené na článku 293 ES, ktoré predložil NCC, ako aj nemecká, španielska a talianska vláda.

54 Tak, ako to skonštatoval generálny advokát v bode 42 svojich návrhov, článok 293 ES neumožňuje členským štátom uplatniť výhradu zákonodarnej právomoci. Hoci toto ustanovenie vyzýva členské štáty začať rokovania okrem iného za účelom uľahčenia riešenia problémov vyplývajúcich z nesúladu právnych poriadkov týkajúcich sa vzájomného uznávania spoločností a zachovania ich právnej subjektivity v prípade cezhraničného premiestnenia ich sídla, je to len „v prípade potreby“, čiže za predpokladu, že ustanovenia Zmluvy neumožňujú uskutočnenie cieľov

tejto Zmluvy.

55 Presnejšie je potrebné zdôrazniť, že dohovory, na uzavretie ktorých dáva podnet článok 293 ES, podobne ako harmonizačné smernice stanovené článkom 44 ES, síce môžu uľahčiť uskutočnenie slobody usadiť sa, výkon tejto slobody nemôže byť podmienený prijatím takýchto dohovorov.

56 Z tohto hľadiska treba pripomenúť, ako to už Súdny dvor zdôraznil pri inej príležitosti, že zo slobody usadiť sa, ktorú článok 43 Zmluvy ES priznáva príslušníkom Spoločenstva, vyplýva právo zaťať vykonávať samostatné zárobkové činnosti, ako aj založiť a viesť podniky za podmienok, aké stanovuje právo členského štátu, v ktorom dochádza k usadeniu sa, pre svojich vlastných príslušníkov. Alej podľa článku 48 Zmluvy „so spoločnosťami založenými podľa zákonov členského štátu a ktoré majú svoje sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v spoločnosti, sa zaobchádza pre účely uplatňovania ustanovení [Zmluvy o slobode usadiť sa] rovnako ako s fyzickými osobami, ktoré sú štátnymi príslušníkmi členských štátov.“

57 Z toho priamo vyplýva, že tieto spoločnosti majú právo vykonávať svoju činnosť v inom členskom štáte, pričom umiestnenie ich štatutárneho sídla, ústredia alebo hlavného miesta podnikateľskej činnosti slúži na určenie ich príslušnosti k právnemu poriadku určitého členského štátu, rovnako ako štátna príslušnosť v prípade fyzických osôb.

58 Na týchto predpokladoch bola založená úvaha Súdneho dvora v už spomenutom rozsudku Centros (body 19 a 20).

59 Avšak výkon slobody usadiť sa nutne predpokladá uznanie týchto spoločností každým členským štátom, v ktorom sa chcú usadiť.

60 Na to, aby spoločnosti, ktoré spĺňajú podmienky vymenované v článku 48 ES mohli vykonávať slobodu usadiť sa, ktorá im je priznaná článkami 43 ES a 48 ES, priamo uplatniteľnými od skončenia prechodného obdobia, nie je teda potrebné, aby členské štáty prijali dohovor o vzájomnom uznávaní spoločností. V nadväznosti na to nemôže byť zo skutočnosti, že doposiaľ nebol prijatý žiadny dohovor o vzájomnom uznávaní spoločností na základe článku 293 ES, vyvodенý nijaký argument, ktorý by mohol odôvodniť obmedzenie úplného účinku článkov 43 ES a 48 ES.

61 V druhom rade je dôležité skúmať tvrdenie založené na už spomenutom rozsudku Daily Mail and General Trust, na ktorý sa sústredili vyjadrenia pred Súdnym dvorom, v tom smere, že bolo predložené preto, aby sa situácia, z ktorej nemecké právo vyvodzuje stratu právnej spôsobilosti a procesnej spôsobilosti spoločnosti založenej podľa práva iného členského štátu v určitom zmysle stotožnila so situáciou, z ktorej vychádzal už spomenutý rozsudok Daily Mail and General Trust.

62 Z tohto hľadiska treba zdôrazniť, že na rozdiel od už spomenutého rozsudku Daily Mail and General Trust týkajúceho sa vzťahov medzi obchodnou spoločnosťou a členským štátom, podľa práva ktorého bola založená, ak táto spoločnosť chce premiestniť svoje skutočné sídlo do iného členského štátu, pričom si chce zachovať právnu subjektivitu, ktorá jej prináleží v štáte svojho založenia, sa vec sama v tomto prípade týka uznania spoločnosti v členskom štáte, keď bola založená podľa práva iného členského štátu, keďže tejto spoločnosti prijímajúci členský štát poprel akúkoľvek právnu spôsobilosť vzhľadom k tomu, že považuje jej skutočné sídlo za premiestnené na jeho územie, pričom nebolo dôležité, či mala spoločnosť naozaj v úmysle premiestniť svoje sídlo.

63 Tak, ako to uviedli holandská vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia a

Dozorný orgán EZVO, Überseering nikdy neprejavila vô?u premiestni? svoje sídlo do Nemecka. Jej právna existencia nebola pod?a práva štátu jej založenia nikdy spochybnená v dôsledku prevodu všetkých jej obchodných podielov do rúk osôb s bydliskom v Nemecku. Najmä neboli vo?i nej vykonané žiadne opatrenia na jej zrušenie pod?a holandského práva, v zmysle ktorého nikdy neprestala by? platne založená.

64 Navyše, i keby sa skúmal spor vo veci samej tak, ako keby sa týkal cezhrani?ného premiestnenia skuto?ného sídla, výklad spomenutého rozsudku Daily Mail and General Trust, ktorého sa prid?žajú NCC, ako aj nemecká, španielska a talianska vláda, je nesprávny.

65 V uvedenom prípade spoločnosť Daily Mail and General Trust PLC, založená v súlade s právom Spojeného krá?ovstva so štatutárnym a zároveň i skuto?ným sídlom v Spojenom krá?ovstve, chcela premiestni? svoje skuto?né sídlo do iného ?lenského štátu bez toho, aby stratila svoju právnu subjektivitu alebo postavenie spoločnosti pod?a anglického práva, na ?o bolo potrebné povolenie príslušných britských úradov, ktoré jej ho odmietli vyda?. Spoločnosť následne zažalovala uvedené úrady na High Court of Justice, Queen's Bench Division (Spojené krá?ovstvo), pričom žiadala, aby tento rozhodol, že ?lánky 52 a 58 Zmluvy EHS jej priznávali právo premiestni? svoje skuto?né sídlo do iného ?lenského štátu bez predchádzajúceho povolenia a bez straty jej právnej subjektivity.

66 Na rozdiel od sporu v tejto veci sa teda prípad vedúci k už spomenutému rozsudku Daily Mail and General Trust netýkal zaobchádzania so spoločnosťou, založenou pod?a práva jedného ?lenského štátu, v inom ?lenskom štáte, ak táto vykonáva svoju slobodu usadi? sa v tomto druhom ?lenskom štáte.

67 Odpovedajúc na otázku High Court of Justice, ?i ustanovenia Zmluvy o slobode usadi? sa zverujú spoločnosti právo premiestni? sídlo svojho riadiaceho orgánu do iného ?lenského štátu, Súdny dvor v bode 19 už spomenutého rozsudku Daily Mail and General Trust pripomenul, že spoločnosť založená na základe vnútroštátneho právneho poriadku existuje len na základe vnútroštátneho práva, ktoré ur?uje jej založenie a ?innos?.

68 V bode 20 toho istého rozsudku Súdny dvor zdôraznil rozdiely medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami, pokia? ide o spojujúci prvok vo vz?ahu k vnútroštátnemu územiu, vyžadovaný na ú?ely založenia spoločnosti, ako aj o možnosť spoločnosti založenej v súlade s takýmto právom neskôr tento spojujúci prvok zmeni?.

69 Súdny dvor v bode 23 uvedeného rozsudku vyvodil záver, že Zmluva považuje tieto rozdiely za problém, ktorý nie je vyriešený ustanoveniami Zmluvy o slobode usadi? sa, a ktorý by sa mal vyrieši? na základe legislatívnych prác alebo prác na vzájomnom dohovore, pričom skonštatoval, že tieto práce zatiaľ nedospeli do cie?a.

70 Po tomto sa Súdny dvor obmedzil na konštatovanie, že možnosť spoločnosti platne založenej pod?a práva jedného ?lenského štátu premiestni? do iného ?lenského štátu svoje štatutárne alebo skuto?né sídlo bez toho, aby stratila právnu subjektivitu, ktorú má pod?a právneho poriadku ?lenského štátu svojho založenia, ako aj prípadne podmienky takéhoto premiestnenia, sa ur?ujú pod?a vnútroštátneho právneho poriadku, pod?a ktorého bola táto spoločnosť založená. Z toho vyvodil, že ?lenský štát má možnosť uloži? spoločnosti založenej pod?a jeho právneho poriadku obmedzenia týkajúce sa premiestnenia jej skuto?ného sídla mimo jeho územia, aby si tak mohla zachova? právnu subjektivitu, ktorú má na základe práva tohto štátu.

71 Súdny dvor sa naopak vôbec nevyjadril k otázke, ?i, ako v prípade, akým je tento, keď sa skuto?né sídlo spoločnosti založenej pod?a práva jedného ?lenského štátu považuje za

premiestnené do iného štátu na základe jeho práva, má tento druhý štát právo odmietnuť uznanie jej právnej spôsobilosti, ktorú má na základe právneho poriadku štátu svojho založenia.

72 Preto napriek všeobecnému charakteru pojmov použitých v bode 23 už spomenutého rozsudku Daily Mail and General Trust Súdny dvor nemal v úmysle priznať ?lenským štátom možnosť podriaďovať ich vnútroštátnemu právu obchodných spoločností ú?inný výkon slobody usadiť sa, ktorý si na ich území uplat?ujú spoločnosti, platne založené v iných ?lenských štátoch, o ktorých predpokladajú, že ich sídlo premiestnili na ich územie.

73 Z už uvedeného rozsudku Daily Mail and General Trust teda nemôže byť vyvedené, že ak spoločnosť založená podľa práva ?lenského štátu, ktorej tento priznáva právnu subjektivitu, vykonáva svoju slobodu usadiť sa v inom ?lenskom štáte, tak sa na otázku uznania jej právnej spôsobilosti a procesnej spôsobilosti v ?lenskom štáte usadenia sa nevz?ahujú ustanovenia zmluvy o slobode usadiť sa, hoci by sa aj h?adalo na túto spoločnosť v zmysle práva štátu usadenia tak, ako keby premiestnila svoje skutočné sídlo do tohto štátu.

74 V tre?om rade treba zamietnuť argument španielskej vlády, podľa ktorého pre situáciu, ako vo veci samej, všeobecný program v oddieli I. podriadil požívanie slobody usadiť sa, zaručené Zmluvou, existencii skutočného a trvalého spojenia s hospodárstvom ?lenského štátu.

75 Z formulácie tohto všeobecného programu vyplýva, že skutočné a trvalé spojenie sa vyžaduje len za predpokladu, že spoločnosť má v rámci Spoločenstva len svoje štatutárne sídlo. Tak to ale nepopierať nie je v prípade Überseering, ktorá má v rámci Spoločenstva nielen svoje štatutárne, ale i skutočné sídlo. O takejto situácii Súdny dvor uviedol v bode 19 už uvedeného rozsudku Centros, že podľa ?lánku 58 Zmluvy sa so spoločnosťami založenými podľa zákonov ?lenského štátu, ktoré majú svoje sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v Spoločenstve, zaochádza rovnako ako s fyzickými osobami, ktoré sú štátnymi príslušníkmi ?lenských štátov.

76 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že Überseering má právo odvolať sa na slobodu usadiť sa, aby tak namietal proti tomu, že nemecké právo ho odmieta považovať za právny subjekt s procesnou spôsobilosťou.

77 ?alej je vhodné pripomenúť, že v zásade sa na nadobudnutie obchodných podielov spoločnosti založenej a usadenej v ?lenskom štáte jednou alebo viacerými fyzickými osobami s bydliskom v inom ?lenskom štáte vz?ahujú ustanovenia Zmluvy o voľnom pohybe kapitálu za predpokladu, že vlastníctvo týchto podielov neumož?uje týmto fyzickým osobám ur?ujúci vplyv na rozhodnutia spoločnosti a neumož?uje im ur?iť jej činnosť. Ak sa však nadobudnutie obchodných podielov týka všetkých obchodných podielov spoločnosti, ktorá má svoje štatutárne sídlo v inom ?lenskom štáte, a ak vlastníctvo týchto podielov umož?uje ur?ujúci vplyv na rozhodnutia spoločnosti a umož?uje takým osobám ur?iť jej činnosť, uplat?ujú sa ustanovenia Zmluvy o slobode usadiť sa (v tomto zmysle pozri rozsudok z 13. apríla, Baars, C-251/98 Zb. s. I-2787, body 21 a 22).

O existencii obmedzenia slobody usadiť sa

78 ?alej je potrebné skúmať, či odmietnutie nemeckých súdov uznať právnu spôsobilosť a procesnú spôsobilosť spoločnosti platne založenej podľa práva iného ?lenského štátu zakladá obmedzenie slobody usadiť sa.

79 Z tohto hľadiska v situácii ako vo veci samej, ak spoločnosť platne založená podľa práva ?lenského štátu iného ako Spolková republika Nemecko, v ktorom má svoje štatutárne sídlo, chce uplatniť pred nemeckým súdom svoje práva, ktoré jej vyplývajú zo zmluvy uzatvorenej so

spoložnosťou podľa nemeckého práva, nemá podľa nemeckého práva inú alternatívu, ako sa opätovne založiť v Nemecku.

80 Spoločnosť Überseering, platne založená v Holandsku a majúca v ňom svoje štatutárne sídlo, má na základe článkov 43 ES a 48 ES právo vykonávať svoju slobodu usadiť sa v Nemecku ako spoločnosť založená podľa holandského práva. Z tohto hľadiska má len malý význam skutočnosť, že neskôršie po jej založení nadobudli celé jej základné imanie nemeckí štátni príslušníci s bydliskom v Nemecku, keďže táto okolnosť nespôsobila stratu právnej subjektivity, ktorú má spoločnosť podľa holandského práva.

81 Ešte lepšie povedané, existencia tejto právnej subjektivity je neoddeliteľnou súčasťou jej postavenia ako spoločnosti podľa holandského práva, keďže, ako to už bolo pripomenuté, spoločnosť existuje len na základe vnútroštátneho práva, ktoré určuje jej založenie a existenciu (v tomto zmysle pozri už spomenutý rozsudok Daily Mail and General Trust, bod 19). Požiadavka založenia tej istej spoločnosti v Nemecku sa tak rovná jednoznačnej negácii slobody usadiť sa.

82 Za týchto podmienok odmietnutie nemeckého štátu uznať právnu spôsobilosť spoločnosti platne založenej podľa práva iného štátu, v ktorom má táto svoje štatutárne sídlo, a to najmä z dôvodu, že táto spoločnosť premiestnila svoje skutočné sídlo na jeho územie v nadväznosti na nadobudnutie všetkých jej obchodných podielov štátnymi príslušníkmi tohto štátu, ktorí v ňom majú bydlisko, následkom čoho táto spoločnosť nemá v prijímacom nemeckom štáte procesnú spôsobilosť na obhajovanie svojich práv vyplývajúcich zo zmluvy, ibaže by sa opätovne založila podľa práva tohto štátu, zakladá obmedzenie slobody usadiť sa, ktoré je v zásade nezlučiteľné s článkami 43 ES a 48 ES.

O prípadnom odôvodnení obmedzenia slobody usadiť sa

83 Nakoniec je vhodné skúmať, či by takéto obmedzenie slobody usadiť sa mohlo byť odôvodnené dôvodmi, na ktoré sa odvolal tak súdny orgán, postupujúci prejudiciálne otázky, ako aj nemecká vláda.

84 Nemecká vláda tvrdila subsidiárne, pre prípad, že by Súdny dvor rozhodol, že uplatňovanie teórie sídla zakladá obmedzenie slobody usadiť sa, že toto obmedzenie sa uplatňuje nediskriminačným spôsobom, je odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu a je primerané sledovaným cieľom.

85 Podľa nemeckej vlády nediskriminačný charakter vyplýva zo skutočnosti, že právne normy založené na teórii sídla sa vzťahujú nielen na každú zahraničnú spoločnosť, ktorá sa usadí v Nemecku tým, že tam premiestni svoje skutočné sídlo, ale aj na spoločnosti podľa nemeckého práva, ktoré premiestnia svoje skutočné sídlo mimo Nemecka.

86 Pokiaľ ide o naliehavé dôvody všeobecného záujmu, ktoré boli predložené na odôvodnenie uvádzaného obmedzenia, nemecká vláda na úvod zdôrazňuje, že sekundárne právo Spoločenstva v iných oblastiach vychádza z predpokladu, že skutočné a štatutárne sídlo sú identické. Právo Spoločenstva tak v zásade uznáva opodstatnenosť identity štatutárneho a skutočného sídla.

87 Podľa nemeckej vlády nemecké pravidlá medzinárodného súkromného práva obchodných spoločností slúžia na právnu istotu a bezpečnosť veriteľov. Z tohto hľadiska zdôrazňuje, že na úrovni práva Spoločenstva neexistuje žiadna harmonizácia spôsobu ochrany základného imania spoločností s rušením obmedzeným a že na tieto spoločnosti sa v členských štátoch iných ako Spolková republika Nemecko vzťahujú po istej stránke podstatne menej prísne požiadavky. V tejto súvislosti teória sídla, uplatňovaná v nemeckom práve, zaručuje, že spoločnosť, ktorej centrum

innosti sa nachádza na nemeckom území, je vybavená určitým minimálnym základným imaním, čo prispieva k ochrane jej zmluvných partnerov a veriteľov. Toto tiež zabraňuje narušeniu hospodárskej súťaže, keďže všetky spoločnosti, ktorých centrum inosti sa nachádza v Nemecku, sú podriadené rovnakému právnemu rámcu.

88 Podľa nemeckej vlády ďalšie odôvodnenie spočíva v ochrane menšinových spoločníkov. Keďže neexistuje štandard práva Spoločenstva v oblasti tejto ochrany, členský štát musí mať možnosť uplatňovať na každú spoločnosť, ktorej centrum inosti sa nachádza na jeho území, rovnaké zákonné požiadavky ochraňujúce menšinových spoločníkov.

89 Uplatnenie teórie sídla je odôvodnené aj ochranou zamestnancov prostredníctvom ich spolurozhodovania pri riadení podniku za podmienok stanovených zákonom. Podľa nemeckej vlády by premiestnenie skutočného sídla spoločnosti založenej podľa práva iného členského štátu v prípade, ak by si táto spoločnosť zachovala postavenie spoločnosti podľa tohto práva, mohlo so sebou niesť riziko obchádzania ustanovení nemeckého práva o spolurozhodovaní, ktoré za určitých podmienok umožňujú zamestnancom byť zastúpení v dozornej rade spoločnosti. Spoločnosti v iných členských štátoch nemajú vždy takýto orgán.

90 Nakoniec môže byť obmedzenie, ktoré prípadne vyplýva z uplatňovania teórie sídla odôvodnené daňovými záujmami. Nemecká vláda z tohto hľadiska zdôrazňuje, že teória založenia umožňuje vo väčšom rozsahu ako teória sídla vytváranie spoločností s dvojitou príslušnosťou, ktoré sú z tohto dôvodu neobmedzené zdaťovateľné v najmenej dvoch členských štátoch. Existuje riziko, že takéto spoločnosti budú žiadať a dostanú daňové zvýhodnenia paralelne vo viacerých štátoch. Nemecká vláda spomína ako príklad cezhraničného započítanie strát proti zisku medzi prepojenými podnikmi.

91 Holandská vláda a vláda Spojeného kráľovstva, Komisia a Dozorný orgán EZVO usudzujú, že dané obmedzenie nie je odôvodnené. Zvlášť zdôrazňujú, že na cieľ ochrany veriteľov sa odvolávali aj dánske úrady v už spomenutom prípade Centros na to, aby odôvodnili odmietnutie zapísania, v Dánsku, organizačnej zložky spoločnosti platne založenej v Spojenom kráľovstve, ktorej všetky aktivity mali byť vykonávané v Dánsku bez toho, aby vyhovela požiadavkám dánskeho práva v oblasti založenia a splatenia základného imania. Dodávajú, že nie je isté, že požiadavky spojené s minimálnym základným imaním zakladajú účinný prostriedok ochrany veriteľov.

92 Z tohto hľadiska nemožno vylúčiť, že nevyhnutné dôvody vo všeobecnom záujme, ako je ochrana záujmov veriteľov, menšinových akcionárov a zamestnancov, ako aj záujmov daňových úradov môžu za určitých okolností a pri dodržaní určitých podmienok odôvodniť obmedzenia slobody usadiť sa.

93 Podobné ciele však nemôžu odôvodniť popretie právnej spôsobilosti a následne procesnej spôsobilosti spoločnosti platne založenej v inom členskom štáte, ktorá v ňom má svoje štatutárne sídlo. Takýto prostriedok by sa rovnal jednoznačnej negácii slobody usadiť sa priznanej spoločnostiam článkami 43 a 48 ES.

94 Na prvú otázku je teda potrebné odpovedať, že je v rozpore s článkami 43 ES a 48 ES, ak spoločnosti založenej podľa práva členského štátu, na území ktorého má svoje štatutárne sídlo a na ktorú sa vzťahujú ustanovenia práva iného členského štátu, ktoré považujú jej skutočné sídlo za premiestnené do tohto členského štátu, tento iný členský štát poprie právnú spôsobilosť a tým aj procesnú spôsobilosť pred vnútroštátnymi súdmi, ktorá je potrebná na to, aby sa mohla domáhať svojich práv vyplývajúcich zo zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou usadenou v tomto štáte.

O druhej prejudiciálnej otázke

95 Z odpovede na prvú prejudiciálnu otázku vyplýva, že ak spoločnosť založená podľa práva členského štátu, na území ktorého má svoje štatutárne sídlo, uplatňuje slobodu usadiť sa v inom členskom štáte, články 43 ES a 48 ES ukladajú tomuto inému členskému štátu povinnosť rešpektovať právnu spôsobilosť a následne procesnú spôsobilosť, ktorú táto spoločnosť má na základe právnej úpravy štátu, v ktorom bola založená.

O trovách

96 Nemecká, španielska, talianska, holandská vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia a Dozorný orgán EZVO nemajú právo na náhradu trov konania, ktoré im vznikli v súvislosti s pripomienkami, ktoré podali Súdnemu dvoru. Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd.

Z týchto dôvodov

SÚDNY DVOR

o otázkach, ktoré mu predložil Bundesgerichtshof uznesením z 30. marca 2000, rozhodol takto:

- Je v rozpore s článkami 43 ES a 48 ES, ak spoločnosti založenej podľa práva členského štátu, na území ktorého má svoje štatutárne sídlo a na ktorú sa vzťahujú ustanovenia práva iného členského štátu, ktoré považujú jej skutočné sídlo za premiestnené do tohto členského štátu, tento iný členský štát poprie právnu spôsobilosť a následne procesnú spôsobilosť voči svojim súdom potrebnú na to, aby sa mohla domáhať svojich práv vyplývajúcich zo zmluvy uzatvorenej so spoločnosťou usadenou v tomto štáte.**
- Ak spoločnosť založená podľa práva členského štátu, na území ktorého má svoje štatutárne sídlo, vykonáva svoju slobodu usadiť sa v inom členskom štáte, články 43 ES a 48 ES ukladajú tomuto inému členskému štátu povinnosť rešpektovať právnu spôsobilosť a následne procesnú spôsobilosť, ktorú táto spoločnosť má na základe právnej úpravy štátu, v ktorom bola založená.**

Rodríguez Iglesias

Puissochet

Wathelet

Schintgen

Gulmann

Edward

La Pergola

Jann

Skouris

Macken

Colneric

von Bahr

Cunha Rodrigues

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 5. novembra 2002.

Tajomník

Predseda

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

* Jazyk konania: nemčina.